

SİYASET-İ HAKİKİYYE VE SİYASET-İ HAYÂLİYYE
(İstişare, Sayı:16, Yıl:1324, s.728-731)

Real Politics and Imaginary Politics
(Consultation, Volume:16, Year:1324, p.728-731)

Ahmed Selâhaddin

Çev. Nevin ÜNAL ÖZKORKUT*

“Siyaset, hakiki, realist olmalıdır.” “Siyaset, hayâli, idealist olmalıdır.” İşte iki esas ki birbirini itmam eyledikleri vakit sahih, ayrıldıkları takdirde yanlıştır. Yani siyaset ne sadece hakiki ve ne de sırf hayâli olmamalı hem hakiki hem hayali bulunmalıdır.

Siyaset-i hakiki ihtiyâcât-ı mevcûdeden sudûr eder. Kuvâyı, vesaiti, istinâd-gâhları, mâniaları iyice muvâzene ve takdir eyler ve ancak mevki'-i fi'le çıkabilecek gayeler takibine çalışır. Muvaffakiyyet husûle getiren budur. Şu ma'nâyâ göre en büyük devlet adamları hakikiyyûn-ı siyasetdendirler.

Siyaset-i hayâliyye bazı esaslara, prensiplere tevfiik-i hareket eder, telâkkiyyât-ı hayâliyyeyi büyük emniyeleri zaman ve mekân ile mütenâsib surette ıslah ve ikmâl etmeye ve kuvveden fi'le çıkarmaya bezl-i mukadderât eyler. Bu ma'nâyâ nazaran da en meşhûr devlet adamları, hayâliyyûn-ı siyasetden addolunur.

Lâkin ayrıldığı halde bu iki esas hiç bir işe yaramaz. Münhasıran hakiki bir siyaset, anif ve serttir. Onun başlıca vesâiti, kaba bir kuvvet-i müfterise

* Doç. Dr., Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Tarihi Anabilim Dalı Öğretim Üyesi.

ile müfsid-i ahlâk olan paradan ibarettir. Bu tarz-ı siyaset, efkâr-ı âliyyeden mahrum, ruhsuzdur. Menafî-i maddiyyeden başka bir endişeye tâbi olmadığından yalnız hûd-kâmlıktan mülhem olur. Bu siyaset, âdi, gayri ahlâki, gayri insanidir. Makyavel'in namına nispetle yadolunan siyaset bu kabildendir. Maa-mâ-fih Makyavel'in bile bir maksûd-ı hayâlisi vardı: o da İtalya'nın istihsâl-i âzâdîsi idi.

Avrupa hükûmetinin eski müstemlekât politikası da siyaset-i hakikiyyeden addolunmaya lâyıktır. Bu politika, cer-i menfaatten başka bir şey düşünmediğinden âkîbet bütün fütûhât ve muvaffakiyyetinden mahrum oldu. İspanya'nın Amerika-yı Cenûbî müstemlekâtı buna delildir.

Meslek-i hakikiyyûn netâyic-i nafia husule getirebilir. Kudreti te'min hazain-i cem', müdürân-ı umûrî müstefid edebilir. Bazen idare olunanlara da âtil ve âsûde bir hayat temin eder. Fakat hissiyyât-ı necibeyi, terakkiyât-ı fikriyyeyi ve hürriyeti boğar. Bu meslek insanın cihet-i hayvaniyyesine taalluk eder, onun ruhunu unuttur.

Siyaset-i menâfî', her şeyi yalnız menafî-i maddiyyeye, mübrem bir hûd-kâmlığa tâbi tuttuğu takdirde siyaset-i hakikiyye ile karışır.

Lâkin sırf hayâli bir siyaset, daha ziyade yanlıştır. Zira hiç bir neticeye ermez. Kendisini taşıyan zeminin metanetinden, hal-i mübâreze de bulunan kuvvetlerden gafil olduğu için her hadvede sendeler ve düşer ve her yerde mevânî'e kakılır. Bu siyaset gözleri havada, yaklaşılmaz hayalet koğalar ve “gaflet ile görmez kuyuyu reh-güzârında”.

(İ)stikbâle ait parlak, heyecanlı efkâr-ı âliyye ile beslenen siyaset-i tasavvuriyye bu sınıfdandır. Kezalik kurûn-ı vustâyı, sunûfu, ruhbanı, şövalyeleri, derebek(?) kasırlarını, manastırları ihyâ etmekten başka bir şey düşünmeyen romantik siyaset de bu kabildendir. Almanya'da bu romantizmin envâ'-i adîdesi meşhud oldu. Romantik krallar zuhur etti ki hükûmet-i rûhâniyye ve feodalite için ibtilâ gösteriyorlardı. Romantik talebeler yetişti ki siyah, kırmızı ve zeheb tahayyülâtıyla mesrûr oluyorlardı.

Bonapart'ın Mısır seferinde müdebbir yeğenin Bolonya, İstirazburg tenezzühlerinde tahayyülâtın şübhesiz ki büyük bir te'siri olmuşdur.

Devlet adamının muhayyile üzerinde de icrây-ı nüfûz ve te'sir edebileceği derkârdır. O, şekve ve kudret ve hürriyyet tasavvurunu inzârda

parlatmak suretiyle kuvâ-yi milliyeyi canlandırır. Lâkin kendisi resif (récif)lere karşı birdenbire kırılmak, parçalanmak korkusuyla bu tahayyülâtta men-i nefis eder. İşte siyaset-i his böyledir. Devlet adamına akl, kemal, fikr-i recülâne lâzımdır. Muhabbet ve adâvet, intikam ve dehşet velhasıl her hiss-i müfrit onu kolaylıkla dalâlete sevk eder. Ehl-i sâlib muhârebâtını vücuda getiren siyaset hissi olmakdan ziyade hayâli idi fakat sâir mezheb münâzaâtı, siyaset-i hissini bir eseridir.

Akvâm-ı memaile arasında bile mevcut olan bi-sûd ve mucib-i şeyn araz-ı garkıyyeyi husûle getiren de siyaset-i histen ibarettir. Sâlim bir siyaset, hakiki ile hayâliyi birleştirir, biri esas diğeri meş'aldır. Birincisi vesâiti bildirir, ikincisi gayeyi gösterir. Artist olmak için tabiatda kalmak ve fikir muhasebesinden mülhem olmak lâzımdır. Rafael ile Mikelanj, hem hakiki ve hem hayâli idiler. Şekspir'in serfiraz-ı şuarâ addedilmesi hakikat ve hayâlinin nâ-kabil-i infisâh-ı âheng-i teminden dolayısıdır.

Perikles, İskender, Sezar, Şarlman, Birinci Hanri (Almanya'nın), Büyük Frederik, Vaşington, Lord Katam, Pit, Birinci Napolyon, Baron Stein, Kavur gibi dehat, iki siyasetin imtizâc-ı tâmmına timsâl olmuşlardır.

İngiliz siyaseti cihet-i hakikiyeye istinâd etmeyi ve menâfi'e etbâ' eylemeyi tercih eder lâkin fikirsiz, gayesiz, ruhsuz olmaktan çok uzaktır. İngilizlerin hukuk-ı umûmiyye ve hürriyyet-i siyasiyye fikirlerinin bütün cihanda husûle getirdiği te'sir-i azim buna delildir. Fransız siyaseti, mesleğinin gaye-i münevveresi olmak üzere ilân ettiği bir fikir için pek çabuk teheyycü eder.

Üçüncü Napolyon “yalnız Fransızlardır ki bir fikir için mübâreze ederler” demiştir. Lâkin bu siyasetin de cihet-i hakikiyyesi vardır. Fransızlar tabiat-ı müteheyycelerinden pek hakiki menafi-i istihsâlâtı asla istihkar etmezler. Alman siyasetinde âheng ve tevâzün daha nakisdir. Bu politika vakit vakit realist bir hükûmet-i mutlakadan mübhem bir idealizmin hülyalarına geçiyordu. Prusya siyaseti âkibet-i kuvâ-yı milliyeyi birleştirmiş, kalbleri i'lâ eylemiş ve daha bülend-i vezâif göstermiştir. Almanya ittihadı, Alman İmparatorluğu Bismark'ın eseridir. Onu pek mükemmel bir realist, bir siyasi-i hakiki addederler. Fi-l-hakika Bismark'ın kuvâ-yı mevcûdeyi takdir ve hesap ve ona göre tedbir ittihâz eylemeyi herkesden iyi bildiği şüphesizdir. Lâkin kendisinin dehâsı âlî fikr-i emeller, hayaller itibariyle de pek zengindir.

Ahmed Selâhaddin

